

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
i
Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije

o.d. Dekana
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
izv. prof. dr. sc. Željko Holjevac

Predmet: Prijedlog projekta digitalizacije arhivskoga gradiva u Arhivu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i razvitka digitalne humanistike

Poštovani profesore Holjevac,

Molimo Vas da podržite inicijativu o pokretanju projekta digitalizacije arhivskoga gradiva u Arhivu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i razvitka digitalne humanistike.

OBRAZLOŽENJE

Veliki je dio starijeg arhivskoga gradiva, pohranjenog u Arhivu Filozofskoga fakulteta, rukopisni. Čitljivost se kreće u najširem rasponu, od skoro nečitljivih dokumenata do vrlo čitljivih. Sličnih problema ima i kada je riječ o strojopisnom gradivu. Razina izbljedjelosti nerijetko je vrlo visoka. Mnogo je veći problem materijalno stanje u kojem se velik dio dokumenata nalazi. Digitalizacija je imperativna pretpostavka daljnjih mjera u smjeru trajne zaštite ovoga arhivskog gradiva.

Digitalizacija je također nužna pretpostavka bilo kakva pokušaja unaprjeđivanja istraživanja baštine i njezina raznovrsnoga korištenja. Budući da ova inicijativa potječe od povjesničara, u fokusu su interesi, *prvo*, za razvijanjem povijesti Filozofskog fakulteta kao institucije u svim konceptijskim, funkcionalnim, ustrojbenim, nastavnim i istraživačkim djelatnim i drugim aspektima u hrvatskim i međunarodnim kontekstima, *drugo*, za razvijanjem intelektualnohistorijskih istraživanja, također u fakultetskom, hrvatskim i međunarodnim kontekstima, *treće*, za razvijanjem istraživanja u područjima nastavnog, znanstvenog i kulturnog umrežavanja te razmjena znanja i vještina na svim razinama i u svim relevantnim kontekstima od osnutka modernog Filozofskog fakulteta nadalje, *četvrto*, za razvijanjem povijesti znanja i znanosti u domenu iskustava Filozofskoga fakulteta. Dakle, digitalizacija je i pretpostavka za bitno učinkovitije međunarodno istraživačko umrežavanje Filozofskoga fakulteta. Imajući na umu gdje su sve njegovi nastavnici studirali, gdje su se sve usavršavali, gdje su sve djelovali, a isto to vrijedi na primjerene načine i za studente. Također, digitalizacija je pretpostavka za ulazak Filozofskoga fakulteta kao ustanove i njegovih djelatnika u europske i svjetske projekte koji su fokusirani na navedene problematike. Rad na svim ovim istraživačkim područjima, kao i drugima, nespomenutima, mogao bi i trebao ići paralelno s digitalizacijom arhivskoga gradiva i u načelu bi morao biti otvoren svima motiviranima i radno kvalificiranima na Filozofskome fakultetu.

Prvi praktični korak u tome smjeru bit će digitalizacija zapisnika Proforskoga zbora Mudroslovnoga fakulteta / Fakultetskog vijeća Filozofskoga fakulteta od 1874. do početka „digitalne ere“ na Filozofskome fakultetu. Dakako da će pritom biti važno osigurati informacijsku povezanost između cjelokupne sačuvane arhivske dokumentacije za isto razdoblje.

S obzirom da su navedeni zapisnici najvažniji orijentiri za pristup „kolektivnoj memoriji“ Filozofskoga fakulteta i sastavni dio ovog projekta, nužno je raditi kako na virtualnom tako i knjižnom kritičkom izdanju zapisnika.

Budući da je riječ o inicijativi koja bi morala biti otvorena na Filozofskome fakultetu, a koja, učinkovitosti radi, iziskuje i jasno definirane aktere, predlažemo da u ime Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti koordinator projekta bude izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić, predstojnik Katedre za arhivistiku i dokumentalistiku. U ime Centra za komparativnohistorijske i interkulturene studije koordinator će biti, ukoliko projekt bude odobren, prof. dr. sc. Drago Roksandić na temelju već donijete odluke Vijeća Centra.

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti ima na raspolaganju šest skenera koji se nalaze priključeni na računala u InfoLab-u (E-319) i koje je spreman koristiti tijekom projekta digitalizacije.

U projekt može biti uključena i druga oprema koja nije izričito spomenuta ovim prijedlogom.

Projekt će obuhvatiti sljedeće korake: odabir gradiva za digitalizaciju, određivanje prioriteta za digitalizaciju unutar odabranoga gradiva, pripremu gradiva za digitalizaciju (razvezivanje, uklanjanje spajalica i sl.), digitalizaciju (skeniranje gradiva uz optičko prepoznavanje znakova gdje je to moguće ili prijepis gradiva), obradu nakon digitalizacije (obrada slike, lektura teksta), pohranu, označivanje (tagiranje), analizu, izradu online i tiskanih kritičkih izdanja, izradu pričuvnih kopija, pretvaranje u arhivske formate radi dugoročnoga očuvanja itd.

U projektu će se koristiti softver za prikaz digitaliziranoga gradiva i označivanje teksta kako bi izvorni dokument mogao biti istovremeno kroz softver prikazan kao izvorna slika te kao obradivi i označeni tekst. Softver omogućava, primjerice, označavanje imena, prezimena, datuma, institucija, geografskih odrednica itd. – oznake se mogu slobodno definirati. Taj softver je razvijen u sklopu ICARUS-a (Međunarodni centar za arhivska istraživanja; izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić je fakultetski predstavnik u ICARUS-u), korišten je za analizu digitaliziranih povelja (<http://icar-us.eu/en/cooperation/online-portals/monasterium-net/>) i bit će besplatno ustupljen Filozofskome fakultetu za potrebe ovoga projekta kroz nedavno osnovan ICARUS Hrvatska. Fakultet će s vremenom trebati osigurati prostor na serveru za pohranu digitaliziranoga gradiva i pričuvenu kopiju, ali to ne bi trebalo znatnije opterećivati postojeće kapacitete.

U projekt će biti uključeni:

- voditelj projekta na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić
- voditelj projekta u Centru za komparativnohistorijske i interkulturene studije prof. dr. sc. Drago Roksandić
- studenti 1. godine diplomskoga Studija informacijskih znanosti na predmetu Digitalizacija i migracija dokumenata (zimski semestar, nositelj. izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić) koji će kroz konkretan projekt izvežbati sve potrebne postupke digitalizacije
- studenti 3. godine preddiplomskog i 2. godine diplomskog Studija informacijskih znanosti (ljetni semestar) koji će obavljati praksu predviđenu planom i programom Studija
- nastavnici i studenti raznih odsjeka te članovi i suradnici Centra za komparativnohistorijske i interkulturene studije uključit će se u historiografsku analizu digitaliziranoga gradiva (nositelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)
- Ivan Kurjak, voditelj Arhiva Filozofskog fakulteta, bit će odgovoran za pripremu gradiva za digitalizaciju, arhivsku kontrolu procesa digitalizacije i povrat gradiva u Arhiv nakon digitalizacije
- prof. dr. sc. Drago Roksandić sa suradnicima pripremit će i urediti tiskano kritičko izdanje fakultetskih zapisnika u navedenom razdoblju
- djelatnici FF Press-a uključit će se u nakladničku pripremu tiskanih izdanja
- u projektu će se angažirati djelatnici Informatičke službe u slučaju potrebe za tehničko-informatičkom potporom

- po potrebi će se u projekt uključiti djelatnici Knjižnice Fakulteta.

Navedene projektne aktivnosti bit će također dio aktivnosti ICARUS-a Hrvatska.

Tijekom ak. god. 2016./2017. započet će se prvom, pilot-fazom projekta u kojoj će dio gradiva biti digitaliziran i obrađen kako je ovdje opisano. Na taj način će se jednostavnije moći procijeniti koliko će vremena i resursa biti potrebno za daljnju digitalizaciju i obradu. Stoga predlažemo da se ovaj projekt definira kao strateški projekt Filozofskoga fakulteta kroz koji će se dugoročnije provoditi istraživanja, digitalizacija i obrada spomenutih zapisnika, a kasnije i drugih materijala pohranjenih u Arhiv Fakulteta.

Zagreb, 14. listopada 2016.

prof. dr. sc. Vladimir Mateljan
Pročelnik Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić
Predstojnik Katedre za arhivistiku i dokumentalistiku
Odsjek za informacijske komunikacijske znanosti

prof. dr. sc. Drago Roksandić
Voditelj Centra za komparativnohistorijske i interkulture studije